



Vlaams  
Parlement

vergadering **C295**  
zittingsjaar 2015-2016

Woordelijk Verslag

### **Commissievergadering**

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 20 september 2016

## INHOUD

|                                                                                                                                                                                                                                                            |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de export van bedrijfseigen mest naar het Waalse Gewest en Noord-Frankrijk<br>– 2579 (2015-2016)                                    | 3  |
| VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het nieuwe bijenactieplan<br>– 2580 (2015-2016)                                                                                     | 5  |
| VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de uitvoeringsmodaliteiten van de steun van het Vlaams Landbouw-investeringsfonds (VLIF) voor zelfvermarkting<br>– 2581 (2015-2016) | 8  |
| VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Europese actieplan om de aanhoudende crisis in de landbouwsector aan te pakken<br>– 2582 (2015-2016)                                     |    |
| VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Europees melkreductieplan<br>– 2735 (2015-2016)                                                                                            | 11 |
| VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de ontwikkeling van verticale landbouw in Vlaanderen<br>– 2591 (2015-2016)                                                          | 15 |

**VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de export van bedrijfseigen mest naar het Waalse Gewest en Noord-Frankrijk – 2579 (2015-2016)**

**Voorzitter: de heer Jos De Meyer**

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Voorzitter, de uitvoer van bedrijfseigen mest kwam hier al diverse malen aan bod. U haalde het aan in uw beleidsnota, minister. U wilt er de nodige aandacht aan besteden en mogelijke oplossingen uitwerken.

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) heeft een ontwerpprotocol uitgewerkt met haar Waalse tegenhanger. Nu is de oplossing in zicht en ze wordt een feit vanaf 2017. Vlaamse landbouwers krijgen de mogelijkheid om bedrijfseigen mest uit te voeren naar hun gronden in het Waalse Gewest.

Dat is positief, maar er is nog werk aan de winkel, namelijk een regeling met Noord-Frankrijk. De problematiek ligt daar een stuk complexer omdat daar een Europese aanpak nodig is en een en ander op Europees niveau geregeld moet worden. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen gedroogde dikke fracties en ruwe meststoffen. In Frankrijk zijn de departementen bevoegd voor zulke regelingen, en momenteel is er enkel toestemming verleend voor de invoer van onbehandeld pluimvee- en paardenmest, en niet voor andere ruwe mestsoorten, omdat de Fransen vinden dat daaraan gezondheidsrisico's verbonden zijn. Minister, u hebt bij diverse vragen om uitleg al te kennen gegeven dat uw diensten inspanningen blijven doen om een regeling met Noord-Frankrijk uit te werken.

Minister, welke concrete regeling werd er uitgewerkt voor Vlaamse boeren die hun bedrijfseigen mest naar het Waalse Gewest mogen exporteren?

Werd het ontwerpprotocol van de VLM en haar Waalse tegenhanger integraal overgenomen? Of waren er knelpunten die een politieke oplossing moesten krijgen? Hoe lang gaat het akkoord duren? Welke evaluatie en opvolging wordt er gepland?

Hebben de diensten inmiddels de vooropgestelde analyse gemaakt van de huidige situatie met Noord-Frankrijk? Zo ja, welke zijn de conclusies en de belangrijkste redenen voor de weigering?

Welke stappen wilt u verder zetten om toch te komen tot een grensboerregeling met Noord-Frankrijk?

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** Vlaanderen en Wallonië hebben inderdaad een samenwerkingsprotocol afgesloten betreffende de informatie-uitwisseling. Op die manier kunnen gewestgrensoverschrijdende veeteeltbedrijven percelen gelegen in het andere gewest bemesten met eigen geproduceerde dierlijke mest.

Concreet betekent de term gewestgrensoverschrijdend bedrijf dat: het bedrijf beschikt over dierlijke productie en landbouwactiviteiten in beide gewesten; de afstand in vogelvlucht van de plaats waar de dierlijke mest geproduceerd wordt – de stallen dus – en van de te bemesten percelen tot de gewestgrens niet groter is dan 25 kilometer; de afstand in vogelvlucht tussen de plaats van de dierlijke productie en de percelen niet groter dan 40 kilometer is. Landbouwers die voldoen aan deze criteria kunnen zich laten erkennen als grensboer. Wanneer een

grensboer eigen dierlijke mest wil spreiden, moet hij transportdocumenten opmaken, en deze transporten voordien en nadien melden met behulp van een internetapplicatie. De registratie van de transporten gebeurt door het gewest waar de mest wordt afgezet. De informatie over deze mesttransporten, evenals informatie over de potentiële afzetruimte van de gronden, wordt jaarlijks uitgewisseld tussen de beide administraties.

De totale hoeveelheid dierlijke mest die een individueel bedrijf via deze weg transporteert, mag niet groter zijn dan de eigen dierlijke mestproductie. Om de autoriteiten de mogelijkheid te geven dit na te gaan, zullen de gegevens uitgewisseld worden. Om de uitwisseling van gegevens mogelijk te maken, zal iedere landbouwer om erkend te worden als grensboer, toestemming moeten geven om de gegevens ter beschikking te stellen. In het najaar zullen de potentiële grensboeren worden aangeschreven om hen goed te informeren.

Bij het vaststellen van inbreuken tegen de verplichtingen uit het samenwerkingsprotocol of de geldende mestwetgeving kan de bevoegde autoriteit beperkingen opleggen. Door een goede samenwerking tussen de VLM en het Office Wallon de Déchets en tussen de administraties en het beleid werden mogelijke knelpunten gedetecteerd en opgelost.

Het gaat om een samenwerking van onbepaalde duur, die weliswaar op elk moment kan worden bijgesteld indien dat nodig zou zijn. In het samenwerkingsprotocol is in opvolging voorzien door een raadgevende commissie. Deze commissie is minimaal samengesteld uit twee vertegenwoordigers van de verschillende diensten. De commissie regelt algemene en individuele problemen en stelt jaarlijks een balans op van de mestbewegingen op basis van de uitgewisselde gegevens.

Over een algemene analyse van de problematiek van export naar andere lidstaten zijn al veel schriftelijke vragen en vragen om uitleg gesteld. De antwoorden daarop werden u bezorgd. Ik zal die hier niet allemaal overlopen. De Europese verordeningen bieden een juridische basis om dierlijke mest vanuit Vlaanderen te transporteren naar Frankrijk.

Dit laat toe dat de individuele lidstaten onderling exporttransporten regelen door individuele toestemmingen te verlenen. Voor pluimvee- en paardenmest heeft Frankrijk reeds individuele toestemmingen verleend. Voor varkensmest is dat tot op heden nog niet het geval.

Wat de problematiek van de Vlaamse grensboeren met grond in Frankrijk betreft, willen we eveneens een bilateraal akkoord afsluiten, zoals we dat met Wallonië hebben gedaan. De VLM heeft reeds contact opgenomen met de bevoegde autoriteiten op het Franse grondgebied. Dat loopt echter niet zo gemakkelijk. Er is wel wat koudwatervrees aan Franse zijde. Daarom bewandelen we ook andere wegen. We zaten eerst bij de nationale diensten, nu gaan we uitzoeken of we via de regionale diensten niet gemakkelijker bereidheid kunnen vinden. Die stap naar de naburige departementen wordt nu gezet.

Overleg plegen over de grenzen van de gewesten kan mooie resultaten opleveren. We hopen diezelfde overlegprocedure met Frankrijk en de ons omringende departementen te kunnen gebruiken.

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Minister, de regeling die u met Wallonië hebt getroffen, is heel positief. Voor heel wat grensboeren zal dat een oplossing bieden. In 2014 ging het over 724 landbouwers. Misschien is het handig om ons de huidige cijfers te bezorgen van de grensboeren die van de nieuwe regeling gebruik zouden kunnen maken.

Het is goed dat u verder inspanningen blijft doen en dat u ook bij de regionale departementen in Noord-Frankrijk aanklopt voor grensboerregelingen. Dat is een grote stap vooruit, maar natuurlijk kan het altijd nog beter. In Vlaanderen is er een groot mestoverschot. Voor heel wat boeren zou de export van hun bedrijfs-eigen mest een oplossing kunnen zijn als dat ook kan gebeuren naar niet-eigen bedrijfsgronden in bijvoorbeeld Wallonië. De varkenshouderij in West-Vlaanderen heeft daar een groot aandeel in, en misschien moet in de toekomst worden gekeken naar exportmogelijkheden van eigen bedrijfsmest naar niet-eigen bedrijfsgronden. Zijn er plannen om in de toekomst een volgende stap te zetten in het verhaal van de afzetting van bedrijfseigen mest?

**Jos De Meyer (CD&V):** Collega, het is niet alleen belangrijk wat de minister doet, het is ook baanbrekend. Veel van haar collega's hebben hun tanden stukgebeten op dit dossier, maar zijn niet geslaagd.

Minister, wanneer wordt de Europese meststofwetgeving eventueel aangepast? Dat is ook niet onbelangrijk.

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** De bijkomende cijfers en gegevens zullen we opzoeken en bezorgen.

De volgende stap gaat natuurlijk een beetje verder. Zowel Wallonië als Frankrijk worstelen soms met de waterkwaliteit en nitraat. Het is niet vanzelfsprekend om onze mestoverschotten naar daar te exporteren. We blijven het gesprek verder aangaan, maar het is geen evidente discussie. In Europa zal binnenkort het gesprek worden gestart over aanpassingen. De exacte timing heb ik niet bij.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Minister, u krijgt inderdaad een pluim. Ik hoop dat u verdere stappen zet om nog meer baanbrekend werk te realiseren. Dank u wel.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het nieuwe bijenactieplan – 2580 (2015-2016)**

**Voorzitter: de heer Jos De Meyer**

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Minister, u hebt een plan klaar om de bijensterfte terug te dringen. U hebt er ook de nodige aandacht aan gegeven gedurende de voorbije legislatuur en de afgelopen jaren. Er is een nieuw bijenteeltprogramma tot stand gekomen. Dat werd opgesteld in overleg met de bijensector. De Europese Commissie heeft het plan goedgekeurd en zal via een verdeelsleutel van 50/50 mee financieren. Het geplande budget daarvoor bedraagt 750.000 euro.

Het nieuwe plan bestrijkt de periode 2017-2019. Er zitten acties in zoals het verbeteren van de controle van de varroamijziekte, het verbeteren van de genetische diversiteit van onze bijenstapel enzovoort. Het ontwikkelen van een websiteapplicatie hoort daar ook bij. Dit wordt vertaald in zes concrete actiepunten, die u ook kent.

Minister, beschikt u over een volledige evaluatie van het vorige Vlaamse bijenplan? Welke maatregelen werden gerealiseerd en welke niet of slechts gedeeltelijk? Een

toezichtcomité is verantwoordelijk voor de opvolging van het nieuwe actieplan. Beschikt dat over eigen budgettaire middelen of andere ondersteuning? Dat is niet echt duidelijk. Zal het comité jaarlijks een verslag opstellen?

Ook op het federale niveau is men bekommerd om het bijenbestand. Is er overleg geweest en zijn er federale beleidsaccenten opgenomen in het Vlaamse actieplan? In juni 2015 ondervroeg ik u over het bijenbestand en het actieplan van de Franse staatssecretaris voor Milieu. U had daar toen kennis van genomen. Hebt u bepaalde elementen opgenomen in de opmaak van het nieuwe actieplan?

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** Mijnheer Vanderjeugd, ik beschik niet over een evaluatie van het vorige plan aangezien dit nog volop loopt. Om te kunnen genieten van Europese cofinanciering moest het plan dat vanaf volgend jaar ingaat, uiterlijk op 15 maart ingediend zijn bij de Europese Commissie. Er is dus een overlap in de opmaak van een nieuw plan en het andere. Bij de opmaak van het nieuwe programma heb ik rekening gehouden met elementen uit en ervaringen met het lopende programma.

Het toezichtcomité bestaat uit vertegenwoordigers van de overheid en Vlaamse representatieve bijenteeltfederaties en -organisaties. Het beschikt niet over een eigen budget. Dit zal in het nieuwe kader meer worden geformaliseerd, bijvoorbeeld met het opstellen van een huishoudelijk reglement. Nu liep een en ander meer ad hoc. Dat zal in de toekomst meer worden gestructureerd en geformaliseerd. Het nieuwe programma zal overeenkomstig het gewijzigde Europese kader jaarlijks moeten worden geëvalueerd, met niet enkel een overzicht van de uitgaven, maar ook met een performantiemeting van elke maatregel. Het toezichtcomité zal dit opvolgen en jaarlijks de evaluatie goedkeuren.

De scope van de federale en Vlaamse beleidslijnen is verschillend. De federale initiatieven situeren zich in de veterinaire en sanitaire sfeer, met onder meer acties met betrekking tot ziektemonitoring, ontwikkeling van onderzoek inzake bijengezondheid en een reductieplan voor het gebruik van pesticiden. Het Vlaamse bijenteeltprogramma past vooral in de Europese gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten en is gericht op het telen van bijen en de productie van honing. Vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) wordt dus belang gehecht aan de economische aspecten van de bijenteelt. Bij het opstellen van het nieuwe programma werd erover gewaakt dat de acties niet overlappen of dubbel gebeuren met federale initiatieven.

Het Franse bijenactieplan toont aan dat ook de Franse minister van Milieu de bijensterfte ziet als een multifactorieel probleem. De sterfte is niet terug te brengen tot één enkele oorzaak, maar tot een complex aantal factoren. In het Franse plan ligt de focus op onvoldoende stuifmeelaanbod in kritieke periodes, onvoldoende kennis van de rol van de bestuivers in het natuurlijke systeem en dergelijke meer. De strijd tegen de jaarlijkse bijensterfte wordt er langdurig en gecoördineerd aangepakt. Op Vlaams niveau wordt ook die gecoördineerde langetermijnaanpak naar voren geschoven. Op 5 mei 2015 had naar aanleiding van de hoge wintersterfte van 35 procent – een gigantisch cijfer – een rondetafel plaats waarop alle stakeholders aanwezig waren. Op deze rondetafel werden een aantal actiepunten geformuleerd. Deze actiepunten zijn geïmplementeerd in het nieuwe Vlaamse bijenteeltprogramma, met aandacht voor monitoring, onderzoek, imkeropleidingen, een continu en verhoogd stuifmeelaanbod, en op een efficiëntere kennisopbouw door betere communicatie en coördinatie. De wintersterfte in het voorjaar van 2016 is teruggebracht naar ongeveer 12 procent voor Vlaanderen. We moeten echter alert blijven.

Ik wil nog meegeven dat er binnen Vlaanderen verschillende waardevolle initiatieven lopende zijn. Vanuit het Praktijkcentrum Bijen wordt ingezet op een

nauwe communicatie tussen het Vlaamse en het federale niveau. Daarnaast zijn er in verschillende provincies, steden en gemeenten initiatieven genomen om de bijensterfte met concrete maatregelen zoals bijenhôtels, bloemenmengsels en bermbeheer terug te dringen. Ook de fyto-industrie voert haar eigen bijenactieplannen uit. Via het Praktijkcentrum Bijen wordt ingezet op sensibilisering en verder onderzoek en op een betere coördinatie van alle lopende initiatieven. Zo heeft er op 29 juni een dialoogmoment plaatsgevonden tussen het Praktijkcentrum Bijen en de fytosector. Verder wordt in de loop van februari 2017 vanuit de federale Bijenwerkgroep een colloquium georganiseerd waarop de verschillende beleidsniveaus hun diverse initiatieven in België ten bate van de bijen zullen kunnen voorstellen.

Dit is iets wat we heel erg belangrijk vinden en daarom besteden we er veel aandacht aan.

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Minister, u zegt dat er een evaluatie van het vorige bijenplan moest zijn voor 15 maart 2016. Dit was een voorwaarde om Europese cofinanciering te krijgen. Komt de cofinanciering in het gedrang?

Ik heb nog een bijkomende vraag over het SALV-advies van 12 juni, waarin wordt gepleit voor een geïntegreerd plan, waarin zowel aandacht is voor de honingbij als de wilde bestuivers. In hoeverre zult u dat opnemen in uw volgende beleidsbrief?

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** Mijnheer Vanderjeugd, u hebt mijn antwoord fout begrepen ofwel heb ik het niet goed uitgelegd. Het huidige plan loopt nog. Het volgende plan moest al zijn ingediend tegen 15 maart van dit jaar. Dat is ook gebeurd. De cofinanciering komt zeker niet in het gedrang. Er is wel een overlap. Het huidige plan loopt nog en dus is de evaluatie nog niet afgerond, maar er moest wel al een nieuw plan worden ingediend voor de komende periode. We hebben daarin rekening gehouden met bepaalde ervaringen, maar een grondige evaluatie van het lopende plan is er nog niet.

Ik heb het advies van de SALV uiteraard ook gezien. Er zijn verschillende aspecten. Wij hebben dit bijenplan opgemaakt, we hebben gekeken naar het federale niveau en hebben het op elkaar afgestemd, maar we hebben het natuurlijk vooral opgemaakt vanuit de bevoegdheid Landbouw. Daarnaast zijn er ook de bevoegdheden rond leefmilieu, en we proberen die ook mee te nemen, maar als je naar de Europese cofinanciering kijkt, is dat vooral vanuit het GLB. Die accenten moest je ook vertalen in dat plan. Ik begrijp de bezorgdheid dus wel om dat gecoördineerd te doen, maar het feit dat we het plan nu vooral hebben moeten schrijven op basis van het Europese GLB, neemt niet weg dat we op Vlaams niveau wel bezig zijn met die coördinatie in het praktijkcentrum, waar we al die puntjes wel meenemen. Het ene sluit het andere niet uit. Ik kan de SALV dus wel volgen, maar vanuit Europa, en binnen het kader van de cofinanciering en het GLB, moesten wij vooral de nadruk leggen op het economische aspect en de link met landbouw.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de uitvoeringsmodaliteiten van de steun van het Vlaams Landbouw-investeringsfonds (VLIF) voor zelfvermarkting – 2581 (2015-2016)**

**Voorzitter: de heer Jos De Meyer**

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Voorzitter, minister, collega's, tijdens het vorige werkjaar hebben we met de commissie Landbouw verschillende bedrijven bezocht die zich toeleggen op de zelfvermarkting van hun producten. Dat was een zeer interessant werkbezoek, waar heel wat collega's bij aanwezig waren en waar we heel veel zaken bijgeleerd hebben. Zo hebben we geleerd dat het geen evidentie is om aan zelfvermarkting te doen. De landbouwers moeten beslissingen nemen in soms moeilijke periodes, aangezien het originele bedrijf dan soms in moeilijkheden zit. En dus moeten die beslissingen doordacht zijn en gepaard gaan met een realistisch businessplan. Ook de investeringen in de infrastructuur zijn niet gering. Het zijn grote sprongen die de landbouwers moeten durven te nemen. Boeren die de sprong wagen, kunnen investeringssteun vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) dan ook zeer goed gebruiken.

Omgekeerd is overheidssteun voor investeringen met een economische meerwaarde ook verantwoord. Om die meerwaarde optimaal te kunnen realiseren, zijn dergelijke korteketenwinkels ook aangewezen op samenwerking met producenten van complementaire producten. Wie bijvoorbeeld roomijs produceert, zou het assortiment in zijn winkel kunnen aanvullen met kaas van een collega-melkveehouder.

Het probleem is evenwel dat de VLIF-voorwaarden nogal streng zijn voor het aandeel van niet zelf geproduceerde producten dat via de bedrijfswinkel mag worden verkocht. Landbouwers zijn dan ook vragende partij voor meer flexibiliteit in de regelgeving van het VLIF.

Minister, werd er bij de land- en tuinbouwers die aan zelfvermarkting en taakverbreding doen, reeds gevraagd op welke mogelijke problemen ze stoten om VLIF-steun te krijgen? Zo ja, wat waren de resultaten? Zo neen, zullen er nog dergelijke bevragingen georganiseerd worden? Waarom wordt in de VLIF-voorwaarden bepaald dat een bedrijfswinkel niet meer dan 25 procent producten die niet van het eigen bedrijf afkomstig zijn, mag hebben om een beroep te kunnen doen op investeringssteun vanuit het VLIF? Overweegt u om de voorwaarden te herbekijken in functie van de werkelijke toegevoegde waarde die kan worden gecreëerd?

Zal het VLIF sneller inspelen op innovatieve ideeën inzake de uitbouw van zelfvermarkting en korte keten? Zo ja, zult u overleg opstarten met de sector om de effectieve problemen uit de weg te ruimen, zodat ze toch een beroep kunnen doen op VLIF-steun?

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** Zoals u weet, collega, hebben wij vaak overleg met de sector en vangen wij via diverse kanalen eventuele problemen op. Die worden ons kenbaar gemaakt, en wij zoeken dan ook naar oplossingen. We weten dat de problemen die landbouwers ondervinden bij het aanvragen van VLIF-steun voor investeringen gericht op de verwerking en verkoop van hoeveproducten, gelijkwaardig zijn aan andere struikelblokken voor andere investeringsdossiers. Wat wel opvalt, is het grote aantal investeringsprojecten dat uiteindelijk niet uitgevoerd

wordt. We hebben daar ook geen verklaring voor. We zijn gerust bereid om dat verder te bekijken. We hoeven daarom geen bevraging te doen, maar moeten wel eens kijken of we de redenen daarvoor te weten kunnen komen. Men heeft dus wel plannen en men doet een aanvraag, maar uiteindelijk blijkt het niet door te gaan. We moeten eens verder onderzoeken wat het probleem is, want bij de dossierbehandeling wordt dat niet ingevuld. Men heeft daar dus geen zicht op. Dat moet dan ook beter bekeken worden.

De 25 procentregel is ongeveer vijftien jaar geleden ingevoerd om in situaties waarbij de verwerking en vermarkting juridisch afgesplitst werd van het landbouwbedrijf, toch steun te kunnen verlenen. Door die voorwaarde werd de band tussen het landbouwbedrijf en het handelsbedrijf verzekerd. De juridische splitsing is in de huidige regelgeving niet meer toegelaten. Productie, verwerking en vermarkting moeten binnen dezelfde entiteit gebeuren. In de huidige regelgeving wordt dan ook nergens bepaald welke fractie van de verkoop afkomstig moet zijn van het eigen bedrijf. Bij de wijziging van de VLIF-regelgeving in 2014 is een nieuwe aanvaardbare vorm van diversificatie opgenomen, namelijk de verkoop van niet zelf geproduceerde, geteelde, gekweekte of artisanale verwerkte hoeveproducten via de korte keten. Dat laat toe dat bijvoorbeeld ook producten van een collega-landbouwer rechtstreeks verkocht kunnen worden aan de consument. Je ziet dat ook meer en meer in bepaalde streken, dat men de streekproducten uit de omgeving aanbiedt.

De regelgeving bepaalt wel dat de verbrede activiteit in het geheel der bedrijfsactiviteiten geen hoofdzaak mag worden. Dat is logisch. Het is een nevenactiviteit in het bedrijf.

Naast de maatregelen waarmee we steun aan de gangbare investeringen verlenen, is er tevens een steunmaatregel voor innovaties in de landbouw. In dat licht wordt jaarlijks een oproep gelanceerd voor de indiening van steunaanvragen voor innovatieve projecten. Naar aanleiding van die oproep is in de loop van het afgelopen voorjaar een innovatief project inzake zelfvermarkting voor steun geselecteerd. Het betreft een onbemande hoevewinkel. In de mate dat dit project succes heeft, kan het later aan de lijst van subsidieerbare investeringen worden toegevoegd.

Er bestaan heel wat overlegstructuren. Op die manier detecteren we constant knelpunten. We kijken na of we bepaalde proefprojecten kunnen detecteren en hierop kunnen inspelen.

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is een goede zaak dat u zult nagaan waarom bepaalde dossiers niet worden voortgezet. Misschien scheelt er iets met het VLIF. Dit is een aanleiding om de zaak verder op te volgen en na te gaan wat de oorzaak is.

Het is natuurlijk niet de bedoeling dat die landbouwbedrijven kleine supermarkten worden waar slechts een beperkt aandeel aan eigen producten wordt verkocht. In het licht van de korte keten kan het positief zijn dat landbouwers elkaar helpen en hun assortimenten onder elkaar verdelen. We moeten op dat vlak verder evolueren. Dat is ook de reden waarom ik deze vraag om uitleg heb gesteld. Volgens mij zullen en moeten we dit in deze commissie blijven opvolgen.

**De voorzitter:** De heer Engelbosch heeft het woord.

**Jelle Engelbosch (N-VA):** Voorzitter, ik ben zeer blij met de vraag om uitleg van de heer Vanderjeugd. Enkele maanden geleden hebben we geprobeerd een debat over een eventuele evaluatie van het VLIF te voeren. We wilden kijken

waar de knelpunten zich bevinden. Er kwam toen een redelijke tegenstand vanuit zowat alle partijen. Ik druk me voorzichtig uit. Dit bewijst dat de geesten toch rijpen. Sommigen beginnen in te zien dat we hier en daar eens moeten nakijken waar er knelpunten zijn. We moeten zonder taboes nagaan of een bijsturing in de toekomst nodig zou kunnen zijn.

**De voorzitter:** De heer Caron heeft het woord.

**Bart Caron (Groen):** Voorzitter, met betrekking tot dit punt supporter ik voor de minister en voor de heer Vanderjeugd. Het is zinvol dat we op een innovatieve wijze kunnen nadenken over manieren waarop de korte keten rendabel kan zijn.

Ik steun ook de gedachte van de heer Engelbosch dat het VLIF nog wel eens een beurt mag krijgen en mag worden geëvalueerd. We moeten vooral innovatieve initiatieven kunnen ondersteunen. Misschien zullen we hierover later nog een discussie ten gronde kunnen voeren.

Minister, ik zou er evenwel voor willen pleiten de regels niet te strikt te maken. Er is discussie over de vraag hoeveel percent van het aanbod uit de eigen hoeveproductie afkomstig moet zijn. Een andere vraag is waar de grens tussen een hoeveactiviteit en een handelsactiviteit ligt.

U maakt, bij wijze van spreken, strengere regels voor landbouwers die willen vermarkten dan andere ministers regels maken met betrekking tot de prijsvorming in de supermarkten. Op dat vlak worden immers geen beslissingen in het voordeel van de landbouwsector of van de landbouwers zelf genomen.

Als het gaat om de eigen productie van verwante bedrijven die zich in elkaars omgeving bevinden en die elkaar versterken, moeten we hiervoor openstaan en dit maximaal mogelijk maken. Dat is wat ik bedoel. Ik wil hier niet in detail op de huidige regels ingaan. We moeten dit echter van nabij bekijken.

Ik veronderstel dat u het met me eens zult zijn dat we onze eigen landbouwsector die rechtstreeks wil verkopen en wil vermarkten niet mogen benadelen ten aanzien van de distributeurs en de grote ketens. Eerlijk gezegd, stellen we immers vast dat zij vaak slechte prijzen betalen voor de primaire producten die de landbouwers leveren.

**De voorzitter:** De heer Dochy heeft het woord.

**Bart Dochy (CD&V):** Voorzitter, ik stel spijtig genoeg vast dat de heren Engelbosch en Caron vooral de vraag om uitleg hebben gelezen en niet naar het antwoord hebben geluisterd.

**Jos De Meyer (CD&V):** Minister, het lijkt me belangrijk deze discussie zonder taboes te voeren. Dat is duidelijk. We moeten echter wel naar de regelgeving kijken. We moeten nagaan welke evolutie heeft plaatsgevonden sinds de aanpassing van de regelgeving die het diensthoofd tijdens de hoorzitting zeer goed heeft geschetst.

Het lijkt me belangrijk kansen te bieden. Een landelijke superette zonder verkoop van eigen hoeveproducten valt uiteraard niet onder deze reglementering. Aangezien we hier slechts over een beperkte tijdsspanne beschikken, stel ik het enigszins extreem.

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** Gezien de korte tijdsspanne waarover we beschikken, zal ik het zeer kort houden. Ik wil toch medelen dat er al bijstellingen zijn doorgevoerd. Ik heb dat in mijn antwoord vermeld. Zo is er onder meer de 25

procentregel. We hebben dat achterwege gelaten om de hoeveeverkoop meer mogelijkheden te bieden. We hebben ook voorzien in de mogelijkheid de producten van omliggende landbouwbedrijven te verkopen.

Het VLIF staat niet stil. De regels worden voortdurend aangepast. De administratieve rompslomp heeft natuurlijk twee kanten. Aan de ene kant hoor ik dat er voldoende controle moet zijn en dat alles moet worden onderzocht. Aan de andere kant hoor ik dat er voldoende soepelheid moet zijn. We trachten een gulden middenweg te vinden. We moeten voldoende zicht op de aanwending van de middelen hebben en daar controle op kunnen uitoefenen. We moeten echter ook voldoende flexibiliteit bieden. Het is altijd een zoektocht naar een evenwicht.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Europese actieplan om de aanhoudende crisis in de landbouwsector aan te pakken – 2582 (2015-2016)**

**VRAAG OM UITLEG van Bart Caron aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het Europees melkreductieplan – 2735 (2015-2016)**

**Voorzitter: mevrouw Sabine Vermeulen**

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Voorzitter, tijdens de Landbouwrapad van 18 juli bogen de landbouwministers zich over bijkomende maatregelen en financiering om de crisis in de zuivel- en andere sectoren aan te pakken. Het eindresultaat is een Europees actieplan om de aanhoudende crisis in de landbouwsector ten gevolge van de boycot van Rusland en van het aanhoudend onevenwicht in een aantal markten te compenseren.

Er komt een vrijwillige productievermindering in de zuivelsector, die financieel gecompenseerd zal worden vanuit het Europees niveau. De beslissing tot een tijdelijke en vrijwillige melkproductiebeperking werd reeds genomen in maart. Nieuw is de financiële stimulans waarin wordt voorzien. Hiervoor wordt 150 miljoen euro vrijgemaakt. Dit moet het onevenwicht tussen vraag en aanbod in de markt herstellen.

Er werden eveneens, voor een tweede maal, extra middelen vrijgemaakt om tegemoet te komen aan de ergste financiële noden voor bedrijven in de verschillende dierlijke sectoren. Hiervoor wordt 350 miljoen euro vrijgemaakt op Europees niveau, een bedrag dat de lidstaten mogen aanvullen. Hiervan werd 11 miljoen euro aan België toegekend. Dit moet de liquiditeitspositie van bedrijven versterken.

Daarnaast wordt de private opslag van mager melkpoeder verlengd en worden de ophaalprijzen voor groenten en fruit herzien. Ook mogen de lidstaten, net zoals vorig jaar, overgaan tot een vervroegde uitbetaling van de betaalrechten. Zo zou vanaf half oktober overgegaan kunnen worden tot de uitbetaling van voorschotten van de betaalrechten en steun uit de tweede pijler.

Ook de federale minister van Landbouw, Borsus, kondigde een reeks maatregelen aan om de impact van de moeilijke marktsituatie te compenseren. Zo worden de verminderde bijdragen aan het Sanitair Fonds verlengd voor 2016. De minister maakt ook werk van een belastingkrediet voor de belastingplichtigen die een

forfait betalen. Verder is het mogelijk om een verlenging aan te vragen voor de betaling van de sociale bijdragen. Dit alles wordt geraamd op zo'n 13 miljoen euro.

Minister, hoe staat u tegenover de maatregelen die op Europees niveau werden afgeklopt?

Hoe wordt de 11 miljoen euro over België verdeeld? Lidstaten mogen de steun met eigen middelen optrekken, en zelfs verdubbelen. Hoeveel zal Vlaanderen hieraan bijdragen?

Anders dan in het vorige pakket is dat er nu voorwaarden zijn verbonden aan deze steun. Die zouden worden uitgewerkt met specialisten. Is er al meer zicht op deze voorwaarden? Zal er dit jaar eveneens een vervroegde uitbetaling volgen van de betaalrechten? Welke bijkomende maatregelen zult u treffen om de landbouwsector te ondersteunen?

Ik had deze vragen al ingediend op 25 juli. Intussen zijn er bijkomende zaken aangekondigd, maar ik heb me aan mijn oorspronkelijke vraag gehouden.

**De voorzitter:** De heer Caron heeft het woord.

**Bart Caron (Groen):** Mijn vraag is van iets recentere datum, vandaar dat ik een vergelijking maak met het buitenland.

Het plan zou moeten leiden tot vrijwillige reductie bij de melkveehouders, al dan niet tijdelijk, vanaf oktober. Dat is de geest van het verhaal. Dat is wel interessant omdat het wel degelijk inspeelt op het marktmechanisme van het vermindere van het aanbod om de vraag aan te zwengelen, of toch opdat de prijzen kunnen stijgen.

Frankrijk besliste alvast om aan cofinanciering te doen. De Europese Commissie laat ruimte daarvoor aan de lidstaten. De 14 eurocent per liter die in het Europese plan staat, wordt in Frankrijk aangevuld met een extra 10 cent, althans voor wat betreft de eerste 5 procent melk die ze minder produceren dan in de referentieperiode. Ook Duitsland – maar daar heb ik geen cijfers van – toonde al intenties om te cofinancieren.

Vlaanderen gaf te kennen geen gebruik te zullen maken van de mogelijkheid tot aanvullende steun, zo heb ik begrepen. Vlaamse melkveehouders die willen deelnemen aan het melkreductieplan, moeten hun aanvraag tussen 11 en 21 september registreren via het e-loket van het departement.

Waarom wordt er niet ingegaan op de mogelijkheid tot cofinanciering, gelet op die buitenlandse inspanning? Wat betekent dit voor de concurrentiepositie van de Vlaamse melkveehouders?

Hebt u er al een zicht op hoeveel melkveehouders zich zullen inschrijven in het melkreductieplan en over welke volumes het gaat? Als u deze laatste vraag niet kunt beantwoorden – de deadline moet nog komen –, laat ik die vallen.

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** Het Europees pakket aan maatregelen is breed. Het omvat verschillende aspecten van de crisis, waarbij er aandacht is voor een continu systeem van interventie en particuliere opslag van mager melkpoeder.

Daarnaast is er de maatregel rond planning van de melkproductie. Hiervoor wordt 150 miljoen euro uitgetrokken op Europees niveau. Dit komt neer op een tegemoetkoming voor 0,5 procent van de Europese productie. Ik hoop, en samen

met mij velen, denk ik, dat deze maatregel in de licht herstellende zuivelmarkt een positief psychologisch effect heeft waardoor de zuivelmarkt in een versneld tempo kan herstellen.

Bijkomend is er de Europese enveloppe van 350 miljoen euro die kan worden ingezet voor de zuivelsector en mits verantwoording ook voor andere dierlijke sectoren. De doelstellingen van deze enveloppe zijn veel strikter dan in 2015. De doelstelling is dat de uitgewerkte nationale maatregelen bijdragen aan economische duurzaamheid en marktstabilisatie. Ze moeten passen in een van volgende activiteiten: productiereductie in de zuivelsector, of met andere woorden een aanvulling van de steun op het Europees programma rond de melkproductiereductie zoals ik zonet heb aangehaald; kleinschalige landbouw; de toepassing van extensieve productiemethoden; de toepassing van milieuvriendelijke en klimaatvriendelijke productiemethoden; de implementatie van samenwerkingsprojecten; de implementatie van kwaliteitsschema's of projecten die kwaliteit en toegevoegde waarde verhogen; training in financiële instrumenten en risico-beheertools. Daarnaast moeten de maatregelen een bijdrage leveren aan de stabilisatie van de markt. Dat is een dubbel gegeven. Naar mijn aanvoelen is het jammer dat er zoveel nadruk ligt op die punten omdat de crisis even hard toeslaat op alle soorten bedrijven. Het is niet evident om daar op die manier naar maatregelen te zoeken.

Er is in 10,9 miljoen euro voorzien voor België. Het budget is verdeeld tussen Vlaanderen en Wallonië. Dit komt neer op een bedrag van 6,9 miljoen euro voor Vlaanderen. Lidstaten mogen de steun inderdaad met eigen middelen verhogen. In de eerste fase willen we onderzoeken voor welke steunmaatregelen we geld uittrekken en dan bekijken of deze middelen voldoende zijn. We gaan het budget niet automatisch optrekken, we vertrekken dus vanuit een doelstelling en zullen dan zien of er nog bijkomende Vlaamse middelen moeten worden gezocht.

Zoals ik daarnet heb aangegeven, mogen we dus onze ongeveer 7 miljoen euro ook inzetten om ofwel extra liters reductie te realiseren bovenop de 0,5 procent of we verhogen het bedrag. We gaan dit niet doen. Zoals u zegt, mijnheer Caron, lijkt het ons beter om die enveloppe te gebruiken voor stimulansen voor de diverse dierlijke sectoren die ook een meerwaarde betekenen voor hun bedrijfsvoering. En we staan niet alleen met deze visie, want ook de landbouworganisaties zijn geen vragende partij om dit te doen. Ik zie ook niet goed in hoe dit de concurrentiepositie van onze landbouw zou kunnen verzwakken, zoals u suggereert, want dat geld dient dus voor het verminderen van de productie zodat die in zijn geheel kan leiden tot een betere afstemming tussen vraag en aanbod. Dat effect zal hoofdzakelijk moeten komen van de totale reductie op Europees niveau en niet van onze boeren alleen, dat heb ik al een paar keer gezegd.

De stand van zaken vandaag, tot tien minuten geleden opgelijst, is dat er 443 aanvragen binnen zijn. Er moeten hierop nog de nodige controles worden uitgevoerd. Dat moet eind deze maand aan Europa worden doorgegeven.

U vroeg ook naar de mogelijkheid om een vervroegde uitbetaling te doen. Dat doen wij maximaal om de liquiditeitspositie van de landbouwbedrijven te verhogen. We doen ons uiterste best om de betaaldatum zo veel mogelijk naar voren te schuiven. Zo zal een voorschot van 70 procent van de basisbetaling gebeuren op 31 oktober. En ook de andere deelaspecten kennen vervroegde betaaldatum.

U vroeg ook naar andere bijkomende maatregelen. Ik heb al een paar keer gewezen op de tijdelijke VLIF-waARBORGREGELING. Dankzij deze regeling kunnen landbouwers tijdelijk rekenen op een borgstelling van de Vlaamse overheid van maximaal 80 procent als zij een krediet aangaan voor operationele kosten.

Momenteel kunnen deze dossiers worden aangemeld bij de door het VLIF erkende kredietinstellingen via het e-loket. Landbouwers die kredieten hebben lopen, zijn erg vatbaar voor liquiditeitsproblemen en kunnen ook gebruikmaken van de waarborgregeling.

Naast de rondetafelconferenties voor de zuivel- en de varkenssector die we al georganiseerd hadden, hebben we ook de fruitsector, die het zwaar te verduren heeft, rond de tafel gebracht. Daaruit zijn concrete maatregelen gekomen. We hebben afgesproken dat er vervolgwergroepen komen die de effecten bekijken van de maatregelen die worden uitgerold. We willen ook langetermijnmaatregelen tegen eind dit jaar uitwerken. Op de korte termijn gaat het om maatregelen om de crisis op te vangen, maar er zijn vooral ook structurele langetermijnmaatregelen.

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Minister, u wijst er terecht op dat Europa vrij stringente maatregelen oplegt, waardoor het een zekere voorkeur uitspreekt voor bepaalde bedrijfstypes. U stelt terecht dat de beperkte middelen zo efficiënt mogelijk moeten worden ingezet en dat u dat het best doet in overleg met het veld.

**Bart Caron (Groen):** Minister, ik twijfel niet aan de bekommernis en het engagement van u en uw diensten. Twee weken geleden verscheen er nog maar eens een reeks pijnlijke artikels waarin stond dat de Belgische melkprijs naar een dieptepunt zakt. De prijs in België is zeker niet gunstiger dan die in de andere Europese landen. Het feit dat de landbouworganisaties niet meteen pleiten voor een toeslag vanuit de Vlaamse middelen bovenop de Europese reductiepremie, heeft ook te maken met de positie van veehouders en melkproducenten, en de onderlinge verhouding ertussen. Men wil niet een bepaalde deelsector voortrekken voor steunmaatregelen.

Anderzijds heeft naast de zeven criteria de marktstabilisatie wel een groot effect. We ontsnappen niet aan een algemene reductie. En die moet behoorlijk sterk zijn om prijseffect te hebben om de stabilisering van de markt te bewerkstelligen. We moeten een stijgende prijs bereiken op de markt, daar moeten we echt naartoe. Dat kan wellicht alleen door het aanbod te beperken.

Minister, we zullen wel zien. De 443 aanvragen – dank u voor de zeer actuele informatie – bewijzen wel de ernst van de situatie die veel landbouwers te velde aanvoelen. Zij willen participeren in die maatregelen. Ik ben blij dat u de financiële liquiditeitspositie van landbouwers wilt steunen. Ik begrijp dat u niet uitsluit dat er finaal nog maatregelen komen, maar dat u eerst wilt afwachten wat de effecten zijn van wat er vandaag zal gebeuren.

**De voorzitter:** De heer Dochy heeft het woord.

**Bart Dochy (CD&V):** Ook tijdens vorige vergaderingen hebben we er altijd op aangedrongen dat u er op het Europese niveau zou op aandringen om maatregelen te nemen. Er is toen altijd gezegd dat de productiebeperking enkel zinvol kan zijn als ze op Europees niveau gebeurt. Welnu, de maatregel die nu voorligt, gebeurt inderdaad op Europees niveau. Dat is heel positief. De maatregel is ook tijdelijk, wat betekent dat het marktevenwicht is verstoord. Enerzijds heb je het aanbod en anderzijds de vraag. Volgens alle langetermijnvisies blijkt de vraag te groeien aan 2 procent per jaar. We hopen dat met dit systeem de afvlakking kan gebeuren van de extra productie die er is gekomen na de afschaffing van het quotum. Hopelijk kan de markt zich herstellen en kan er zo een duurzaam evenwicht worden bereikt in de toekomst.

Het is een zeer goede maatregel, maar het is natuurlijk altijd te weinig en te laat, vooral te laat, want er zijn toch veel moeilijkheden op melkveehouderijen. Wat

het principe betreft, is dit toch een performante ingreep om het marktevenwicht te herstellen.

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Ik heb hier diverse schriftelijke vragen over gesteld.

Het is positief dat Europa een inspanning doet, al is het alleen maar voor het erkennen van het probleem in de sectoren, meer bepaald in de melkveehouderij. Welke de effecten van die maatregelen zullen zijn, is moeilijk te zeggen. We hopen dat de maatregel op het terrein voelbaar zal zijn en een impact zal hebben op het melkaanbod en de bijbehorende melkprijs. Ik hoop dat we dit in de commissie van nabij zullen kunnen opvolgen en mee bijsturen.

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Minister, welk profiel hebben de mensen die een aanvraag hebben ingediend? Zijn het vooral jonge bedrijfsleiders die recentelijk hebben geïnvesteerd? Zijn het vooral uitbollende landbouwers die al dachten aan stoppen? Op termijn zou ik daar graag wat beter zicht op hebben.

Zondag, op de Dag van de Landbouw, werd ik geïnspireerd tot een bemerking die deze vraag overstijgt: mensen uit het veld zeiden me dat er geregeld aandacht is voor melkvee, fruit en varkens en voor ondersteuning. Er zijn echter ook andere sectoren – ik noem er slechts enkele – zoals akkerbouw, vleesvee en sierteelt. Alstublieft, vergeet die niet, want ook in die sectoren bevinden zich bedrijven met moeilijkheden, zorgen en vragen tot ondersteuning.

**Bart Caron (Groen):** Mijnheer Dochy, u gaat het debat aan over een mondiale groeiverwachting. De vraag naar melk klopt ook wel. Anderzijds wordt die melkprijs ook bepaald door de aankopers en de coöperatieven bij ons. Zij betalen lagere prijzen dan buitenlandse kopers en dat is verontrustend. We moeten monitoren hoe dat komt en welke maatregelen we kunnen nemen om de Vlaamse landbouwers en de eigen Vlaamse keten tot en met de coöperatieven voldoende te beschermen en te ondersteunen.

**De voorzitter:** De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de ontwikkeling van verticale landbouw in Vlaanderen – 2591 (2015-2016)**

**Voorzitter: de heer Jos De Meyer**

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** In Vlaanderen, dat een zeer gespecialiseerde en intensieve landbouw kent, wordt al geëxperimenteerd met verticale landbouw, waarbij vooral met behulp van kunstlicht groenten worden geteeld. In het voorjaar hebben we in reportages gezien wat de voordelen daarvan kunnen zijn.

Dit type landbouw kent een steeds grotere toepassing wereldwijd. De nieuwe techniek biedt onmiskenbaar voordelen, zoals minder afhankelijkheid van het klimaat en van zonneschijn, een lage kans op ziekten en plagen waardoor de nood aan bestrijdingsmiddelen sterk wordt gereduceerd, een daling van de waterbehoefte enzovoort. In ons versnipperd landschap zou ruimte een positief gegeven kunnen zijn.

Daartegenover staat een aanzienlijke behoefte aan energie, die op haar beurt dan weer zou kunnen worden geleverd door hernieuwbare energiebronnen zoals wind en zonne-energie. Verticale landbouw biedt ook kleinschalige toepassingsmogelijkheden die zeer positief zouden kunnen zijn. Dit kan passen in een beleid van stadslandbouw. De investeringen in verticale landbouw zijn echter nog steeds zeer groot. Bijgevolg is het van belang dat de overheid dit soort nieuwe technologieën omarmt en eventueel ook faciliteert.

Minister, hoe evolueert de toepassing van verticale landbouw in Vlaanderen? Welke opportuniteiten en potentieel ziet u? Krijgt het Vlaams Landbouw-investeringsfonds (VLIF) vragen voor investeringssteun en is de huidige regelgeving van het VLIF hierop voldoende afgestemd? Ziet u toepassingsmogelijkheden voor verticale landbouw in een beleid van stadslandbouw? Zult u overleg plegen met uw collega van Energie over het energieaspect van de verticale landbouwtechnologie en de investeringsondersteuning ervan?

**De voorzitter:** Minister Schauvliege heeft het woord.

**Minister Joke Schauvliege:** Dames en heren, bepaalde tuinbouwteelten worden in Vlaanderen reeds standaard geteeld in meerdere lagen, zoals witloofwortels tot witloofkroppen en champignons. Verticale landbouw zoals omschreven in de vraag staat in Vlaanderen nog wel in zijn kinderschoenen. Toch zijn er reeds een aantal privéprojecten opgestart. Deze projecten gaan van groot-schalige productie op daken tot meer kleinschalige initiatieven. Ik geef drie voorbeelden. Roof Food is de eerste professionele dakboerderij in Vlaanderen, waar op het dak van het bedrijvencentrum De Punt in Gentbrugge groenten en fruit worden gekweekt. Urban Smart Farm maakt gebruik van zeecontainers om in meerdere lagen kruiden, groenten, vissen en schaaldieren op een duurzame manier te kweken. PAKT teelt groenten op bijna 2000 vierkante meter daken op een basis van stobalen.

Ik ondersteun het onderzoek naar meerlagige teeltsystemen. Ik heb daarbij net ook het investeringsdossier van Inagro goedgekeurd voor de bouw van een innovatieve onderzoeksserre boven op een loods van de REO Veiling in Roeselare. Daar zal ook onderzoek uitgevoerd worden naar de verticale en meerlagige teelt van groenten. Bij het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) wordt onderzoek verricht naar de mogelijkheden van ledverlichting die het mogelijk zou maken om in meerdere lagen te produceren. Via de werkings-subsidie aan de praktijkcentra ondersteun ik ook onderzoek op het Proefcentrum Hoogstraten voor het Meerle high level system of meerlagenteelt in de aardbeien. Meerlagenteelt is reeds verschillende malen onderwerp van onderzoek geweest, maar is nooit echt doorgebroken. Doordat serres nu hoger gebouwd worden, worden de mogelijkheden voor een meerlagensysteem opnieuw onderzocht. Ik sta dus zeker positief tegenover innovatieve verticale teeltsystemen en ben bereid deze in de toekomst te ondersteunen als blijkt dat dit opportuniteiten biedt.

Het VLIF heeft nog geen vragen voor investeringssteun gekregen. We hebben vandaag een steunmaatregel die specifiek bedoeld is voor de ondersteuning van innovaties in de landbouw. Investeringsvragen voor innovatieve systemen kunnen dus ook via dit kanaal worden betoelaagd.

U vroeg of ik toepassingsmogelijkheden zie binnen stadslandbouw. Het antwoord is zeker 'ja'. Het pionierswerk moet wel nog worden verfijnd. Uit een doctoraats-onderzoek rond stadslandbouw van een ILVO-onderzoeker blijkt dat het opzetten van een professionele dakboerderij gepaard gaat met heel wat moeilijkheden. Het gaat om pionierswerk waardoor er degelijke voorbereidingen en grondig onderzoek nodig zijn om de juiste investeringen te doen en een juist businessplan op te stellen. Het aspect ondernemen blijkt cruciaal te zijn. Het opzetten van

een dakboerderij heeft heel casespecifieke knelpunten inzake dakconstructie, water, registratie van landbouwproducten, materiaalbenodigdheden en vergunningen. Er is nog heel wat werk aan de winkel, maar alles wordt goed opgelijst op basis van de projecten die momenteel lopen.

Het type energie-installaties voor verticale landbouw zijn gelijkaardig als die voor de huidige land- en tuinbouw en kunnen gebruikmaken van gelijkaardige ondersteuningsmaatregelen zoals de huidige land- en tuinbouwsector. Nieuw overleg is dus niet noodzakelijk, tenzij er andere signalen zouden zijn.

**De voorzitter:** De heer Vanderjeugd heeft het woord.

**Francesco Vanderjeugd (Open Vld):** Minister, het stemt me positief dat u deze technologie omarmt. Ik ben erg verheugd dat u het dossier met betrekking tot Inagro hebt goedgekeurd. We gaan dat morgen trouwens bezoeken met de commissie.

Dit biedt zeker opportuniteiten voor Vlaanderen met zijn beperkte ruimte. Het is een en-enverhaal waarop we volop moeten inzetten.

**De voorzitter:** De heer Caron heeft het woord.

**Bart Caron (Groen):** Het toeval wil dat we vorige maand met een aantal experts over dezelfde thematiek zijn samengekomen om te informeren naar de mogelijkheden. Zoals de minister aangeeft, is het niet zo eenvoudig. Vooral het economisch rendement blijkt een zeer grote uitdaging. De gebouwen in kwestie, bijvoorbeeld de daken, zijn ook niet altijd goed uitgerust.

Ik wil enkele bedenkingen meegeven omdat ze ook met uw bevoegdheden te maken hebben. Zo is er het probleem van de ruimtelijke ordening. Het is niet zo eenvoudig om op een dak een serre te zetten. Van Inagro zullen we morgen waarschijnlijk vernemen dat ze een serieuze weg hebben moeten afleggen om alle hindernissen qua ruimtelijke ordening voor dit innovatieve dossier weg te werken. Maar ze zijn niet de enige. Ook andere vormen van verticale landbouw botsen op dezelfde problemen, vooral omdat we de traditie hebben om onze ruimtelijke ordening en onze bevoegdheden erg gescheiden te benaderen. Om op een dak van een gebouw dat in industrieel gebied ligt, aan landbouw te doen, duiken er allerlei vergunningsproblemen op die niet altijd compatibel zijn. Ik mag aannemen dat u het idee om een aantal ontwikkelingen integraal te benaderen, genegen bent. Dit is een toekomst die we hebben. Laat ons de ruimte zuinig gebruiken en maximaal benutten.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.